

MAJ 2002

Aktstycket

Medlemsblad från ArkivCentrum Örebro län

Verksamhetsberättelse 2001 för Örebro läns företagsarkiv

Styrelsen avger härmed verksamhetsberättelse för föreningens sjuttonde verksamhetsår. Styrelsen har haft fyra sammanträden. Årsmötet hölls den 23 maj i ArkivCentrums lokaler. Efter årsmötet höll Lars Skoghäll från Länsmuseet ett föredrag betitlat *Det historiska apoteket*, som handlade om Länsmuseets rika skriftliga och materiella kulturarv.

Medlemmar

Arla Foods AB, Örebro Mejeri
Assi Domän, Frövi
Assi Domän, Hasselfors Trä AB
Berifors AB
Birka Energi AB
Bra Data AB
AB Carlsson & Åqvist
Dyno Nobel Sweden AB, Nora
Edwalls Ur AB
FöreningsSparbanken, Örebro
Företagarna i Örebro
Haldex Garphyttan AB
Handelsbanken, Örebro
Handelskammaren Mälardalen
Hasselfors Garden AB
Johnson Metall AB
Kommunförbundet Örebro län
Landshypotek, Örebro län

Laxå Bruks AB
Munksjö Aspa Bruk AB
Närkes-Östergötlands jordägareförening
Onninen AB
Rexam Glass, Limmared
Saab Bofors Support AB
Sjyllbergs Bruks AB
Svensk Handel Mellansverige
Svenskt näringsliv, Örebro regionkontor
Spel- och Servicehandlarnas Riksförbund
Sydkraft Elnät Mälardalen AB
Torvfabrikernas Centralförening
Verkstadsindustriernas samarbetsgrupp i Örebroregionen
Zinkgruvan Mining AB
Örebro ingenjörsklubb
Örebro Promotion
Örebro stads fabriks- och hantverksförening
Örebro universitet

Föreningen har också 9 personliga medlemmar

Personal

Folkrorelsearkivets chef *Göran Henrikson*, har varit ansvarig för arkivets verksamhet. *Carl Magnus Lindgren* har arbetat heltid under hela året. *Yvonne Bergman* har, förutom att hon är arkivets

kassör, arbetat med visningar, uppdragsverksamhet och föredrag för arkivets räkning. Detta gäller också *Håkan Henriksson*, som också för Företagsarkivets räkning sköter kanslitjänsten åt *Näringslivets arkivråd*. Han har under tre månader avlönats av Företagsarkivet. *Anders Hagström* arbetade som arbetsmarknadspraktikant från årsskiftet till och med augusti månad. *Samuel Lindeborg* arbetade från 1 september och året ut.

Den lokalmässiga samordningen, som nu med framgång prövats i fyra år, innebär att de bägge arkivföreningarnas personal gemensamt sköter flera arbetsuppgifter. Det gäller all receptions-, informations- och forskarservice, men också sådant som leveransmottagning och accessionsföring samt visst förteckningsarbete. Det är den mindre partnern, Företagsarkivet, som främst tjänar på detta.

Omslagsbilden

Ekströms nya fabrik på Västra Bangatan-Ringgatan 32 i Örebro jubileumsåret 1958 (företaget grundades 1848). I förgrunden fröken Birgit Pettersson, fackföreningsordförande, med en av företagets största produkter – nyponsoppa. Fotograf: Lennart Häwi, Göteborg.

Bilden är ett montage.

■■■ Örebro läns företagsarkiv är en ideell organisation som är verksam på ArkivCentrum Örebro län. Företag, organisationer och offentliga institutioner är medlemmar. Arkivet dokumenterar näringslivets och företagens historia i Örebro län. Detta sker framför allt genom inventering, insamling och förvaring av företagens handlingar. Arkivet hjälper också företagen i dokumenthanteringsfrågor. Arkivet har ett brett arbetsfält som också omfattar forskning och publiceringsverksamhet. Arkivet bildades som länsförening 1985. Det hade dessförinnan ett förflutet som förening i Örebro kommun, startad 1977 av *Arne Gorpe*.

Utvecklingen har varit positiv under flera år och i oktober 1998 kunde arkivet tillsammans med sin partner Folkrorelsernas arkiv i Örebro län inviga den nya länskulturinstitutionen ArkivCentrum Örebro län. På denna institution utgör de bägge arkivföreningarna tillsammans en kraftkälla för utbildning, folkbildning och forskning på det lokalhistoriska området. Verksamhetsåret 2001 har varit framgångsrik. Ett stort antal arkivleveranser har strömmat in, aktiviteten har varit hög och ekonomin tillfredsställande.

Arkivets styrelse

Arbetsutskott

Ordförande	Sölve Persson, enskild ledamot
Vice ordförande	Thorsten Axelson, enskild ledamot
Sekreterare	Göran Henrikson, arkivchef, adjungerad
Ledamot	Sten-Ove Pettersson, Hasselfors Garden AB

Övriga

Bo Eckegård	Örebro stads fabriks- och hantverksförening
Egon Harfeldt	FöreningsSparbanken Örebro
Bengt Mattisson	Örebro kommun
Anders Thorstensson	Svenskt näringsliv, Örebro regionkontor
Gudrun Karlsson	Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län
Anita Kutzner	Örebro läns landsting
Monica Broström	Kommunförbundet Örebro län

Ersättare

Lise-Lott Alm	Svensk Handel Mellansverige
Nils Bengtsson	Svenskt näringsliv, Örebro regionkontor
Sivert Gustafsson	Saab Bofors Support AB
Sören Klingnéus	Örebro Universitet
Hans-Göran Högvist	Kommunförbundet Örebro län
Lars Johansson	Örebro stads fabriks- och hantverksförening
Ted Lindblad	Verksta dsindustriernas samarbetsgrupp i Örebroregionen
Pia Olsson	Örebro läns landsting
Conny Tiderman	Örebro kommun
Håkan Jörger	Handelsbanken

Yvonne Bergman har varit föreningens kassör.

Revisorer

Ordinarie

Gösta Ekelin	Örebro kommun
Thomas Esbjörnsson	Örebro läns landsting

Ersättare

Kerstin Nilsson	Örebro läns landsting
Karin Sundelius	Örebro kommun

Ekonomi

Arkivets verksamhet är möjlig att driva genom stöd till lokal- och driftskostnader från framför allt Örebro läns landsting, Riksarkivet, länsarbetsnämnden och Örebro kommun.

Ett viktigt inslag i ekonomin utgör medlems- och hyllavgifter liksom intäkter från olika uppdrag. Under 2001 utgjorde den egengenererade andelen av om-

sättningen 31 %. En mindre förlust på 10 201 kr blev årets resultat.

För detaljer hänvisas till bokslutet på s 6-7.

Leveranser och ordnings- och förteckningsarbeten

Under året mottog Företagsarkivet exakt lika många arkivleve-

ranser som under 2000, nämligen 57 st.

De kom från 53 olika arkivbildare. Bland dessa finns ett stort antal historiskt värdefulla arkiv såsom en stor kompletteringsleverans från *Nitro Nobel AB* med ett flertal delarkiv, *Hasselfors Bruks AB:s* omfattande kart- och ritningsarkiv, *Hollingworth i Örebro AB*, *Leabolaget AB i Hallsberg*, *Närkes-Östergötlands Jordägareförening*, *brukspatronen Per Erikssons Västmanlandsfond*, *Ringaby gård*, den gamla urmakerifirman *Josef Edwall & Co.* och det klassiska Örebroföretaget *Johnson Hill AB* med flertalet delarkiv samt äldre räkenskaphandlingar från *Hammars Glasbruks AB*. *Servicehandelns riksförbund* med delarkiv som *Sveriges Kioskägares riksförbund* och *Riksförbundet Gatukök & Kiosknäring* är nya förvärv från riksverksamheter som utgör värdefulla tillgångar i beståndet.

Ett par större moderna arkiv inkom också under året från företagen *Bra Data AB* och *Berifors AB*. Totalt ökade arkivbeståndet med ca 200 hyllmeter. Arkivmagasinet börjar därmed bli trångt och kommer sannolikt under 2002 bli helt och hållet fullt med material.

Arkiven från *Servicehandelns riksförbund* och *Johnsson Hill AB* har under året presenterats i Aktstycket.

Carl Magnus Lindgren har under året fortsatt förtecknandet av det omfattande och historiskt intressanta arkivet från *Örebro läns hypoteksförening* (numera *Landshypotek Örebro län*). Arkivets äldsta handlingar är från 1705, således långt innan hypoteksföreningens bildande år 1849. Materialet är ganska komplett, vilket gör det värdefullt för

bank-, social-, lantbruks- eller lokalhistorisk forskning. Under hösten förtecknade Lindgren Örebro läns köpmannaförbunds handlingar. Materialet innehåller ett trettiotal arkivbildare. Per Roth slutförde under året arbetet med butiksarkiven *Sten Pantzar AB*, *Firma Byxan* och *Bröderna Pantzar AB*. *Samuel Lindeborg* om- och nyförtecknade *Leabolagets* arkiv. *Anders Hagström* gick igenom alla konkurshandlingar i *Läderföreningens* arkiv och arkivlade dem i kartonger. Ordningssarbetet med det egna beståndet har blivit betydligt mer omfattande än året innan.

Uppdrag

Yvonne Bergman gjorde under år 2000 en utredning om Laxå kommuns arkivfrågor och under förra året följdes utredningen upp med arkivutbildning och handledning åt kommunens personal. Arkivet har ett avtal med Posten AB om kvalitetsgranskning av arkivförteckningar över material som finns förvarade av Dokumenthuset i Kvarnorp. I början av året utfördes ett sådant uppdrag av *Carl Magnus Lindgren*.

Databaser

Arkivets olika databaser har efterhand integrerats med Folkrelsearkivets databaser och finns nu samlade i ArkivCentrums stora databas. I denna ingår således Företagsarkivets bestandsregister som vid årsskiftet innefattade 761 poster. Bestandsregistret uppdateras kontinuerligt i samband med leveranser och uppställning av nyförtecknade arkiv.

Arbetet med databasen *Företagsregistret* har fortsatt under

Arkivleveranser under 2001

Acc.nr	Datum	Arkivbildare
1/01	010108	Lillåns Livs
2/01	010123	Bra Data AB
3/01	010126	AB J. Pehrson & Co.
4/01	010126	Örebro Stads Fabriks- och Hantverksförening
5/01	010313	Backa Kvarn
6/01	010323	PA:s Rör AB
7/01	010329	AB Centraltryckeriet
8/01	010403	Nitro Nobel AB
9/01	010411	Hasselfors Bruks AB
10/01	010424	AB Calic
11/01	010424	Gyttorp AB
12/01	010424	Gyttorpland AB
13/01	010424	A/S Høyers Krudtværk
14/01	010502	Knarsta gård
15/01	010503	Paul Berghaus & Co. AB
16/01	010503	Oskar Moll
17/01	010516	Lillåns Livs
18/01	010518	Hollingworth i Örebro AB
19/01	010518	Hollingworths Maskinaffär AB
20/01	010518	Rörekonomi i Örebro AB
21/01	010518	Intressentföreningen Reko-VVS
22/01	010528	Bra Data AB
23/01	010611	Leabolaget AB, Hallsberg
24/01	010611	Kumla Energi AB
25/01	010621	Föreningen Örebro Köpmän
26/01	010621	Örebro läns Köpmannaförbund
27/01	010621	Förvaltnings AB Öreköp
28/01	010718	Brukspatronen Per Erikssons Västmanlandsfond
29/01	010718	Noraskogs Gruvintressenter
30/01	010820	Brukspatronen Per Erikssons Västmanlandsfond
31/01	010823	E. A. Setterquist & Son
32/01	010827	Örebro Glas AB
33/01	010928	Närkes-Östergötlands Jordägareförening
34/01	011001	Ringaby gård
35/01	011015	Servicehandelns Riksförbund
36/01	011015	Riksförbundet Gatukök och Kiosknäring (GAKI)
37/01	011015	Sveriges Kioskägares Riksförbund (SKRF)
38/01	011015	Svenska Kioskhandlareförbundet (SKH)
39/01	011015	Kiga Kiosk-Gatukök Konsult AB
40/01	011016	Josef Edwall & Co.
41/01	011015	Örebro läns Korvhandlareavdelning 4
42/01	011018	Johnson Hill AB
43/01	011018	AB Alcometaller
44/01	011023	Lia Östra gård
45/01	011211	Britta Rundvalls personarkiv
46/01	011123	Advokaterna Frenander & Grefberg
47/01	011203	Hammars Glasbruks AB
48/01	011228	Josef Edwall & Co.
49/01	011018	Johnson Hill Kuvert AB
50/01	011018	Johnson Hill Stockholm AB
51/01	011018	AB Laxå Pappersbruk
52/01	011018	Graph Annonsbyrå AB
3/01	011018	Ringströms Boktryckeri AB
54/01	011018	Berghs International AB, Örebro
55/01	011018	L. Svensson Trading AB, Örebro
56/01	011018	Oriel Tryck AB
57/01	011204	Berifors AB

Ordnade och förtecknade arkiv under 2001

Arkivbildare	Årsomfattning	Volym
1. Örebro läns Hypoteksförening (pågående arbete)	(1705–1985)	(över 850)
2. Sten Pantzar AB	1967–1999	80
3. Firma Byxan	1973–1985	18
4. Bröderna Pantzar AB	1975–1976	2
5. Örebro läns Köpmannaförbund	1908–1993	29
6. Föreningen Örebro Köpmän	1911–1993	17
7. Företagareföreningen Köpcentrum	1963–1970	1
8. Örebro Livsmedelshandlareförening	1903–1991	2
9. Örebro Skohandlareförening	1915–1995	1
10. Örebro Slakteri- & Charkuteriidkareförening	1916–1963	1
11. Örebro Textilhandlareförening	1918–1973	2
12. Enskilda Handels Ungdomsförening i Örebro	1947–1954	1
13. Stiftelsen Köpmännens Hus	1948–1992	1
14. Förvaltnings AB Öreköp	1970–1988	2
15. AB Köpmanntjänst i Örebro län	1974–1992	11
16. Örebro läns Cykel- & Sporhandlareförening	1980	1
17. Örebro läns Frukt- & Konfektyrhandlareförening	1944–1981	1
18. Örebro läns Livsmedelshandlareförbund	1933–1991	4
19. Örebro läns Radiohandlareförening	1957–1970	1
20. Örebro läns Skohandlareförening	1936–1995	2
21. Örebro läns Slakteri- & Charkuteriidkareförening	1945–1963	1
22. Örebro läns Textilhandlareförening	1934–1991	2
23. Mellansveriges Färghandlare	1919–1993	3
24. Värmlands och Dals Färghandlars Förening	1966–1969	1
25. Västmanland och Närke Järnhandlareförening	1987–1991	1
26. Sveriges Livsmedelshandlareförbund Mellan-Regionen, Örebro	1970–1975	1
27. Mullhyttans Köpmanaförening	1935–1952	1
28. Nora Köpmanaförening	1954–1961	1
29. Västra Närke Köpmanaförening	1908–1978	1
30. Enskilda Handels Samarbetsnämnd i Örebro län	1944–1957	1
31. Örebro läns Textilhandlareförenings Nyetableringsnämnd	1935–1954	1
32. Örebro Enskilda Handelsförening	1967–1972	1
33. Hällefors-Grythytt Köpmanaförening	1991	1
34. Kumla Köpmanaförening	1991	1
35. Karlskoga-Degerfors Köpmanaförening	1958–1991	1
36. Kopparberg-Ljusnarsbergs Köpmanaförening	1954–1958	1
37. Firma P. A. Andersson	1909–1912	1
38. Pegers Klädeshandel	1980	1
39. Leabolaget AB	1917–1994	122

en del av året och den innehåller för närvarande något över 27 550 poster. Ändå återstår mycket att registrera av företagen i vårt län. Framför allt i länets städer, inte minst Örebro med många handlanden och hantverkare kommer

innebära mycket arbete. Insamlingen av uppgifter om Örebro stads industrier är dock i stort sett klar. Kartläggningen av städernas näringsliv som påbörjades år 2000 har fortsatt under året.

Verksamhetsplan för Företagsarkivet 2002–2003

- Öka antalet medlemmar
- Slutföra och fördjupa företagsinventeringen
- Slutföra gårdsprojektet
- Utreda tillväxtbehov och skaffa en arkivdepå
- Vidareutveckla kontakterna med andra arkiv, med bibliotek och museer samt Örebro universitet

Databaserna har byggts upp och underhålls av *Carl Magnus Lindgren*.

Aktstycket

Under 2001 utkom ArkivCentrums medlemstidning *Aktstycket* med fyra nummer, varav ett Arkivens dag- och ett julnummer. I *Aktstycket* publiceras kallelser och verksamhetsberättelser för folkrörelse- och företagarkiven. Här ges också alltmer utrymme för presentation av arkivmaterial och historiska artiklar och annat som kan vara av intresse för läsekretsen. Också under 2001 spreds *Aktstycket* till en bredare krets av politiker och andra beslutsfattare samt media som ett led i ArkivCentrums informations- och förankringsarbete. *Aktstycket* publiceras också på ArkivCentrums hemsida.

Internet/hemsida

I dag utgör Internet ett viktigt kommunikationsmedel för allt fler. Att finnas på Nätet är absolut nödvändigt för en verksamhet som vill synas och som vill vara näbar dygnet runt. Att satsa

Balansräkning för Örebro läns företagsarkiv den 1 januari–31 december 2001

	2000-12-31	2001-12-31
<i>Tillgångar</i>		
Kassa	500,00	500,00
Organisationskonto	173 089,30	102 941,90
Inventarier	1,00	1,00
Kortfristiga fordringar	169 359,00	172 803,00
Avräkningskonto Folkrörelsearkivet	-17 238,00	34 825,00
Summa	325 711,30	311 070,90
<i>Skulder</i>		
Fakturaskulder	6 298,00	8 547,00
Reserverade sociala avgifter	6 151,00	9 900,00
Skatter anställda	6 539,00	11 756,00
Reservering Bergslagsprojektet	-	-
Reservering Gårdsprojektet	63 974,00	63 974,00
Reservering Företagsinventering	50 000,00	34 346,00
Reservering Personal & inventarier	100 000,00	100 000,00
Summa	232 962,00	228 523,00
Eget kapital	86 150,85	92 749,30
Årets resultat	6 598,45	-10 201,40
Summa	92 749,30	82 547,90
Summa skulder och eget kapital	325 711,30	311 070,90

på en aktuell och attraktiv hemsida med informationsbredd och informationsdjup har hög angelägenhetsgrad för arkivet. En hemsida har öppet alla dygnets 24 timmar.

www.arkivcentrum.t.se är arkivets hemsidesadress. Bo Fransson är webmaster. Han har utformat hemsidan och fyller den kontinuerligt med ett informativt innehåll. På hemsidan finns uppgifter om öppettider, arkivbestånd, nyheter och mycket annat. Här kan man också göra in-

köp från det sortiment av litteratur, vykort m m som finns på ArkivCentrum. Hemsidan har ett flertal länkar till andra hemsidor. Hemsidan har under 2001 haft 23 000 besök (2000 – 13 200). Besöksiffran har mer än tredubblats jämfört med 1999 års 6 584 besök.

Kulturarvsportal

Göran Henrikson har deltagit i tre sammanträden under året, den 26 april, den 1 juni och den 5

oktober, med representanter för Örebro läns museum, Örebro stadsarkiv, Örebro stadsbibliotek och Länsbiblioteket med syfte att diskutera samverkan om hantering av kulturarvsinformation. Mötena hade initierats av Örebro kommun. Efterhand har diskussionerna riktats in mot att Örebro län behöver en portal på nätet där information om länets olika kulturarv blir tillgänglig på en gemensam hemsida. Frågan har ytterligare utretts under vintern och arbetet går vidare under 2002 och de inblandade parterna kommer att söka finansiering för projektet som måste bedömas ha hög angelägenhetsgrad för Örebro län.

NLA

Näringslivets Arkivråd är en rikssammanslutning för företag och företagsarkiv vars syfte är att främja en rationell dokumenthantering och arkivering i företag, organisationer och institutioner. Från och med årsskiftet 1998/99 överfördes organisationens kansli från Stockholms företagsminnen till Örebro läns företagsarkiv. Ett tvåårigt avtal upprättades i samband med detta mellan de två organisationerna. Håkan Henriksson ansvarar för kansliets skötsel som bland annat inkluderar medlems- och kurservice samt bokföring.

Arbetet på kansliet var intensivt under vår och höst i anledning av en nordisk arkivkonferens i Uppsala den 20–22 september som NLA var huvudvärd för och på grund av arbetet med en ny bok om outsourcing som kommit ut i början av detta år.

NBJ

Under 2000 har NBJ-arkivet fortsatt att fylla sin roll som in-

Resultaträkning för Örebro läns företagsarkiv den 1 januari–31 december 2001

	2000-12-31	2001-12-31
<i>Intäkter</i>		
Landstingsbidrag	200 000,00	200 000,00
Kommunbidrag	115 000,00	115 000,00
Statsbidrag	140 000,00	140 000,00
Lönebidrag AMV	174 467,00	163 770,00
Medlemsavgifter	16 150,00	17 350,00
Förvaringsavgifter	109 410,00	141 620,00
Uppdragsintäkter	180 105,00	99 550,00
Försäljning av böcker	-	13 205,00
Övriga intäkter	26 390,00	1 722,50
Ränteintäkter	3 388,95	5 468,00
Summa	964 910,95	897 685,50
<i>Kostnader</i>		
Personalkostnader	342 132,00	387 606,00
Lokalkostnader	352 985,50	364 825,50
Kontorsmateriel	5 178,50	24 545,50
Arkiveringsmateriel	1 550,00	10 164,00
Administrativa kostnader	45 866,00	40 958,50
Resor/transporter	8 923,50	4 647,15
Telefon/porton	11 111,50	10 902,50
Böcker/tidskrifter	6 152,50	3 150,50
Representation/PR	33 908,50	42 742,25
Kurser/konferenser	16 108,00	7 671,00
Övriga personalkostnader	5 926,00	5 348,00
Inventarier/avskrivningar	26 297,00	2 651,00
Övriga kostnader	2 173,50	2 675,00
Reserveringar för personal/inventarier	100 000,00	-
Årets resultat	6 598,45	-10 201,40
Summa	964 910,95	897 685,50

formationscentrum kring museijärnvägen i Nora. *Gun Eriksson* har skött det dagliga arbetet och haft öppet vardagar kl 13–16. Arkivet är också öppet kvällstid första torsdagen i varje månad. *Conny Tiderman* ansvarar för arbetsledning och finns på plats minst en gång per månad.

Under året har ett 10-tal leveranser inlutit till arkivet, det har varit fråga om järnvägslitteratur och fotografier. Drygt 200 personer har besökt arkivet. Dessutom har ett mindre antal grupper tittat in i arkivet på de ordinarie guideturerna på anläggningen. Förhoppningar finns att kunna

utvidga arkivets lokaler med ett nytt kontorsutrymme och därigenom få större ytor för en fast utställningslokal. I anslutning till utställningsytan kommer i så fall ett forskarutrymme att iordningställas.

Bergslagsboken

Lagom till Bokmässan *Bokmalen* den 10–12 november 2000 kunde arkivet publicera sin första bok. *Bergslag – Kartläggning av källorna till samt studier i bergshanteringens historia i Örebro län* är namnet på den drygt 200-sidiga boken. Den trycktes i 200 exemplar. Boken är ett resultat av många års kartlägningsarbete av källorna till bergshanteringens historia i Örebro län. Boken såldes slut under året och en ny mindre upplaga har tryckts upp, som också snart är slut. Ett särtryck gjordes också av *Allan Wetterholms* uppsats: *Angelägna frågor kring masugnsteknikens uppkomst och den »gamla svenska Masugnen«*.

Besökare, forsknings- och bildningsverksamhet

I ArkivCentrums forskarsals besöksliggare har under 2001 noterats 521 forskarbesök (2000 – 598 st). Liggaren förs gemensamt för de bägge samverkande arkiven. Ett antal gruppbesök har också avlagts på ArkivCentrum under året. 48 grupper (2000 – 79 st) omfattande 881 personer (2000 – 1517 st) personer besökte arkivet. Tillsammans med besökarna på Arkivens dag, 100 personer (2000 – 200 st), blir antalet 981 st (2000 – 1725 st). Sammantaget blir antalet besök under 2001 1502 (2000 – 2323 st), således en kraftig minskning.

Arkivens omfattande källmaterial används fortlöpande av olika slags forskare, både fritidsforskare, studenter och akademiska forskare. 1855 volymer (2000 – 1644) har tagits fram till forskarna – 1139 st (2000 – 939) från folkrörelsearkivets och 716 (2000 – 705) från företagsarkivets magasin. Följande skrifter och uppsatser, helt eller delvis baserade på källmaterial från företagsarkivet, har lagts fram under 2001:

Andersson, Rikard, *Bland skuttar och vändmakare*. C-uppsats i Historia, Örebro universitet. VT 2001.

Axelsson, Lisbeth, Jonsson, Ullabritt, *Örebro pappersbruk 1901–2001, ett bruk och dess människor*, Örebro 2001.

Edholm, Dag W, *E A Setterquist & Son. Fyra generationer orgelbyggare i Örebro och deras verksamhet*. Hallsberg 2001.

Johansson, Magnus, *Materialflödet vid Latorps bruk 1834–1879*. D-uppsats i kulturgeografi, Örebro universitet. VT 2001.

Jonasén, Andreas, *Svensk skoindustris nedgång – en studie av arbetsgivares och arbetstagares syn på förloppet utifrån tre formativa moment*. C-uppsats i Historia, Örebro universitet.

Jonsson, Helena, *Kvarntorp – när industrin kom till Ekeby socken. En studie om konflikterna under Svenska Skifferolje AB:s verksamhet i Kvarntorp åren 1941–1965*. C-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2001.

Karlsson, Henrik, *Vatten som medicin. Behandling av sjukdomar vid Porla Brunn*. C-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2001.

Lindblad, Andreas, *Örebro skofabrik*. B-uppsats vid institutionen för miljövetenskap och kulturvård, bebyggelseantikvariska programmet. Göteborgs universitet. VT 2001.

Norell, Åsa, *De behöfde blott widröras för att stickas. Ett försök att förklara myndigheternas bemötande av roparerörelsen i*

Kvistbro socken 1843. B-uppsats i Historia, Örebro universitet, VT 2001.

Norell, Åsa, *Roparerörelsen i Kvistbro. I: Lokalhistorisk läsning för Örebro län*, nr 6, Örebro 2001.

Stenlund, Jörgen & Oldén, Göran, *Röd-fötter och guckuskor. En vandring i spåren efter Beate Christine Alunverk*. Latorps byalag 2001.

Liksom tidigare år har Universitetets elever i historia och ekonomisk historia haft lektioner på arkivet, då ArkivCentrums material och uppslag till uppsatsämnen diskuterats. Också under 2001 har Komvux elever i Örebro varit flitiga besökare. Besök har också gjorts av Lindeskolan, Pihlskolan i Hällefors och Alléskolan i Hallsberg.

Utöver studenter och skolelever har släktforskargrupper och andra besökt arkivet under året. Det mest exotiska besöket ägde rum den 27 augusti då Örebro läns landsting och ArkivCentrum var värdar för ett asiatiskt besök, där 10 organisationsmänningar från olika länder i Asien under två dagar i Örebro län skulle lära känna svenskt föreningsliv. Besöket gjordes i samarbete med Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva som var värd för ett 100-tal asiater som gjorde olika studiebesök runt om i landet. Besöket i vårt län hade planerats av *Yvonne Bergman* från arkivet och *Ulrika Aronsson* från Örebro läns landsting.

Den 19 november besöktes ArkivCentrum av arkivutredningens sekreterare *Eva Årbrandt-Johansson* och arkivhandläggaren *Ann Aurén* på Kulturdepartementet.

De visningar och presentationer som genomförs i samband med studiebesök och möten ett mycket viktigt medel för att för-

ankra arkivet och möda läggs ner på att göra presentationerna trevliga och informativa. Visningarna har vanligtvis genomförts av *Håkan Henriksson*, *Yvonne Bergman* och *Göran Henriksson*.

Under året har *Göran Henriksson* och *Håkan Henriksson* medverkat med föreläsningar på Lokalhistoriska sällskapets kurs Lokalhistoria i Örebro län. *Håkan Henriksson* har ansvarat för undervisningen för universitetets studenter om materialet på ArkivCentrum.

Håkan Henriksson föreläste den 3 mars om vad företagsarkiven kan innehålla av släktforskarvärde på anbytarträff i Lindesberg arrangerad av Lindesbergslags släktforskarförening. Den 15 mars föreläste han om gruvarbetarnas historia för en kyrklig studiecirkel i Hasselfors och den 4 november om emigrationen från Viker i Vikers församlingshem med Vikers församlingsråd och Vikers hembygdsförening som arrangörer.

Lokalhistorisk kurs

Lokalhistoriska sällskapets 2-terminerskurs i Lokalhistoria i Örebro län som drivs i samarbete med ArkivCentrum har blivit en stor framgång. Under våren avslutades kurs nummer tre.

Kursen som behandlar Örebro läns historia från stenåldern och framåt hade ett trettiotal deltagare.

Under hösten gjordes ett uppehåll i kursverksamheten, men vintern 2002 har den fjärde kursen med 40 deltagare tagit sin början. Utöver Sällskapets och Folkrörelsearkivets medlemmar hade medlemmarna i Örebro läns hembygdsförbund, länets

släkthistorikare och skolornas lärare inbjudits delta i kursen.

Kursens växande framgång visar, att det finns ett intresse och ett behov av en fördjupad kunskap om Örebro län.

Kursledare är *Yvonne Bergman* och *Sören Klingnéus* vilka också medverkar som lärare. Lärarna hämtas förutom från universitet från Örebro läns museum, Örebro stadsarkiv, ArkivCentrum och Lindesbergs museum. Kursen är ett utmärkt exempel på ett positivt samarbete mellan kulturarvsverksamheter i länet. Huvudman för kursen är Lokalhistoriska sällskapet i samarbete med Folkuniversitetet och ArkivCentrum.

Organisation, representation, utbildning och övrig verksamhet

Örebro läns företagsarkiv är medlem i NLA, Näringslivsarkivens förening, NAF och föreningen Bergslagsarkiv.

Göran Henrikson avgick ur NLA:s styrelse på organisationens årsmöte den 22 mars. Henrikson är vice ordförande i NAF samt styrelseledamot i Bergslagsarkiv. Han är också ledamot av Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv.

Henrikson var fram till sin avgång ur NLA:s styrelse ledamot i ledningsgruppen för SASS, Svenska arkiv i samverkan för synlighet, där han var sammanställande i arbetsgruppen för en Svensk arkivvecka, en vecka som för första gången kommer att gå av stapeln i Lund i april 2002.

Yvonne Bergman representerade företags- och folkrörelsearkiven i Intressegruppen för Kul-

turhistoriska Akademin för Örebro län liksom i Samrådsorganet för bibliotek och arkiv i Örebro. Bergman är också revisor i föreningen Bergslagsarkiv.

Den 22 mars deltog *Göran Henrikson* och *Håkan Henriksson* i NLA:s årsmöte i Stockholm.

Den 17 maj gjorde personalen en utflykt till Loka brunn i anledning av Bergslagsarkivs årsmöte på platsen.

Den 20–23 september deltog *Carl Magnus Lindgren*, *Yvonne Bergman* och *Göran Henrikson* i den nordiska arkivkonferens i Uppsala som arrangerades av NLA i samarbete med de andra svenska arkivorganisationerna.

Arrangemang och utåtriktade aktiviteter, Arkivens dag

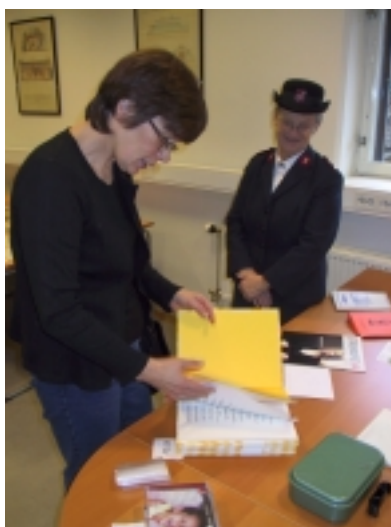
Den 25 januari arrangerades på ArkivCentrum en Hindersmäsoföreläsning i samarbete med Lokalhistoriska sällskapet. Föreläsare var den kände historikern *Dick Harrison* som talade under rubriken *Stora döden – den värsta katastrof som drabbat Europa*. Det blev en succé och föreläsningssa-

len höll på att sprängas av de drygt 100 åhörarna.

Den 17 oktober hölls i samarbete med Lokalhistoriska sällskapet ett möte om Engelbrekt med föreläsning av professor *Lars-Olof Larsson* från Växjö. *Engelbrekt Engelbrektsson – folklig frihetskämpe eller tysk agent* var titeln på föredraget som lockade 45 personer.

Vecka 45 blev intensiv för personalen på ArkivCentrum. Den 9–11 november ägde årets upplaga av bokmässan *Bokmalen* rum på Örebro slott och lördagen den 11 var det ånyo *Arkivens dag*. På slottet samverkade arkiven med Örebro läns museum och Örebro läns hembygdsförbund och försäljningen gick bra.

Temat för Arkivens dag var kärlek. Trots detta ämne lockades inte fler än 100 personer till ArkivCentrums aktiviteter, vilket var synd då denna fjärde upplaga bjöd på ett varierat och spännande program. Två utställningar, en om en passionshistoria på Laxå bruk och en om sexualupplysningens profeter, hade producerats av *Yvonne Bergman* och *Bo Fransson* respektive *Magnus Jerlström*. Frälsningsarmén i Örebro höll sin gryta kokande och sålde böcker och skivor. Det gjorde också Lokalhistoriska sällskapet som hade antikvariat tillsammans med ArkivCentrum. Magasinen visades också och material i anslutning till temat hade plockats fram. En tipspromenad med kärleksfrågor fanns och som avslutning framfördes en recitation *Se kärleken – om manlig och kvinnlig passion* av universitetets prorektor *Marianne Alsne* iklädd en stilig renässansklänning och inramad av vacker musik av en duo från Kulturskolan.

Frälsningsarmén medverkade på Arkivens dag.

Arkivens dag hölls över hela länet. 11 arkiv hade öppet hus och arrangemanget besöktes av totalt 750 personer. En arbetsgrupp med *Göran Henrikson* som sammankallande hade lett förberedelsearbetet i länet. En gemensam annons sattes in och tipspromenaden var också gemensam. Förstapriset var en resa för två personer *I Arns fotspår* i Västergötland under våren 2002. Priset hade sponsrats av *Metaresor*.

Lokaler

Inflödet av handlingar har under en rad av år varit mycket stort. Efterhand har företagsarkivets magasin byggts ut med kompakthyllor över hela ytan och i dag finns inte längre den möjligheten att expandera i befintliga utrymmen. Arkivet har i dag ett accessionsutrymme på endast drygt 300 hyllmeter. Detta innebär att arkivet tillsammans med sin partner Folkrorelsernas arkiv under 2002 kommer att söka en depå för ytterligare tillväxt. I depån kommer gallringsbart material samt material med liten användning att placeras.

Företagsinventering

I september igångsattes en inventering av större och medelstora företags arkiv i Örebro län. Syftet var att nå ut till företag med historiskt värdefulla arkiv som inte känner arkivet och dess verksamhet, att förstärka arkivmedvetenheten hos dessa samt säkra dessa arkiv genom deponier på ArkivCentrum eller andra åtgärder. Dessutom skulle inventeringen leda till en övergripande insikt i arkivsituationen hos de äldre företagen i Örebro län. Projektet finansierades av Riksarkivets enskilda nämnd, Nä-

Budget för Örebro läns företagsarkiv 2002–2003

	2002	2003
<i>Intäkter</i>		
Landstingsbidrag	204 000,00	210 000,00
Statsbidrag	140 000,00	150 000,00
Kommunbidrag	115 000,00	165 000,00
Lönebidrag AMV	165 000,00	165 000,00
Medlemsavgifter	19 000,00	20 000,00
Förvaringsavgifter	165 000,00	185 000,00
Uppdragsintäkter	100 000,00	50 000,00
Övriga bidrag	50 000,00	50 000,00
Övriga intäkter	5 000,00	20 000,00
Ränteintäkter	5 000,00	5 000,00
Summa	968 000,00	1 020 000,00
<i>Kostnader</i>		
Personalkostnader	391 000,00	400 000,00
Lokalkostnader	392 000,00	394 000,00
Kontorsmateriel	12 000,00	12 000,00
Arkiveringsmateriel	10 000,00	10 000,00
Administrativa kostnader	40 000,00	40 000,00
Resor/transporter	6 000,00	6 000,00
Telefon/porton	11 000,00	12 000,00
Böcker/tidskrifter	6 000,00	6 000,00
Representation/PR/Trycksaker	45 000,00	50 000,00
Kurser/konferenser	15 000,00	15 000,00
Inventarier/Avskrivningar	35 000,00	10 000,00
Herrgårdsbok	-	60 000,00
Övriga kostnader	5 000,00	5 000,00
Summa	968 000,00	1 020 000,00

ringslivsarkivens stödfond samt med egna medel. Till projektet rekryterades *Samuel Lindeborg* som arbetade hela hösten med projektet samt under januari och februari månader 2002. En projektrapport kommer att publiceras under innevarande år. 63 företag kontaktades. 14 av dessa saknade historiskt arkiv. 3 var inte intresserade av medverkan

och 7 företag var intresserade, men har inte hunnits med under projekttiden. Hos 33 företag genomfördes inventeringen på plats. 4 företag har blivit medlemmar och deponerat hela eller delar av sitt arkiv. Totalt har material från 7 olika arkivbildare mottagits hittills med anledning av inventeringen och fler är att vänta under det kommande året.

Revisionsberättelse

Undertecknade har granskat Örebro läns företagsarkivs räkenskaper och förvaltning för år 2001. Vi har tagit del av föreningens räkenskaper, protokoll och övriga handlingar som lämnar upplysningar om föreningens ekonomi och förvaltning samt vidtagit de granskningsåtgärder som anses som erforderliga.

Då det vid revisionen ej framkommit någon anledning till anmärkningar tillstyrker vi

att balansräkningen fastställs

att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 2001 års förvaltning.

Örebro den 10 april 2002

För Örebro läns landsting

Thomas Esbjörnsson

Thomas Esbjörnsson

För Örebro kommun

Gösta Ekelin

Gösta Ekelin

Avslutning

Arkivets fjärde år på ArkivCentrum har varit ett bra år. Fyllt av hårt arbete och goda resultat. Året har emellertid inte saknat problem.

Handlingar fortsätter att flöda in och 2001 slogs rekord med drygt 200 inlevererade hyllmetrar. Antalet registrerade forskarbesök har minskat något medan framtagningen av material till forskarsalen har ökat och aldrig tidigare har så många uppsatser och skrifter producerats på vårt material som under det gångna verksamhetsåret och visar på den stora betydelse ArkivCentrum har för Örebro universitet. Gruppbesöken och besöken på Arkivens dag har dock varit markant färre än tidigare år och det får visa sig om det är en tillfällig nedgång eller inte. Besöken på hemsidan fortsätter emellertid att öka kraftigt.

Ordnings- och förteckningsarbetet har gjort framsteg och den förtecknade volymen har också stigit jämfört med året innan.

Aktstycket har kommit med fyra nummer och spridits i en allt större upplaga.

Ett värdefullt samarbete har fortsatt att utvecklas med andra arkiv och övriga kulturarvsinstitutioner i länet och ett spännande projekt med en ny kulturarvsportal har utvecklats i denna krets.

När det gäller ekonomin har ett mindre underskott uppstått under året. Det egna kapitalet är av ringa omfattning. Medlemmarna har beslutat att stödja arkivet i större utsträckning än tidigare genom en höjd hyllmeteravgift från och med 2002. Örebro kommun har uppvaktats särskilt under året om ökade anslag vilket emellertid ännu inte givit någon utdelning. Det förtjänar att påpekas, att arkivets medlemmar bidrar med ett väsentligt större belopp till verksamheten än Örebro kommun vars medborgare och studenter är de som främst utnyttjar arkivet. Påpekas bör också, att Örebro kommun har ett särskilt ansvar att medverka till att Universitetet har en väl fungerande in-

frastruktur för forskning, alltså en god arkivsituation.

Behovet av att arkivet kan generera egna inkomster genom uppdrag, försäljning och så vidare kvarstår alltså tills vidare oförminskat.

De insatser som uppnåtts under året är resultatet av en kompetent och engagerad personal. De många verksamhetsgrenarna, ambitionerna och inte minst nödvändigheten att dra in pengar till verksamheten nöter på och urholkar på sikt arkivets fåtaliga personalresurser.

Den sittande arkivutredningen *Arkiv för alla* följs av alla arkiv med stort intresse och förhoppningar. Det är styrelsens förhoppning att utredningens förslag ska mynna ut i en förstärkning av statens insatser för enskilda arkiv, inte minst företagsarkiven.

Till alla: personal, medlemmar och medfinansierare vill styrelsen avslutningsvis framföra ett varmt tack.

Örebro i april 2001
Styrelsen

ArkivCentrum
Örebro Län

Folkrörelsernas Arkiv i Örebro Län
och Örebro Läns Företagsarkiv
i samarbete

Nikolaigatan 3 • 702 10 ÖREBRO
Tfn 019-611 29 00 (även texttfn)
Fax 019-611 81 20
E-post:
arkivcentrum@arkivcentrum.t.se
Internet: www.arkivcentrum.t.se

Öppet måndag, onsdag-fredag
kl 08.30-17.00
och tisdagar kl 08.30-20.00

B-Föreningsbrev

Avsändare:
ArkivCentrum Örebro län
Nikolaigatan 3
702 10 ÖREBRO

Swedish Meats historiska arkiv nu på ArkivCentrum

Tidigare i år tog Företagsarkivet emot en arkivleverans från Swedish Meats i Örebro. Företagets historia har sin begynnelse i Örebro läns slakteriförening (ÖLS), som bildades 1935. Syftet med organisationen var att ge medlemmarna en stabilare tillvaro genom att centralisera slakt och försäljning av slaktdjur.

Initiativet togs av en kommitté tillsatt av Örebro läns hushållningssällskap, där man utredde slaktdjurshandelns organisation i länet.

Arkivleveransen innehåller förutom ÖLS arkiv även delar av AB A Gustafsons arkiv, en charkuteributikskedja som var dotterbolag till slakteriföreningen från 1940-talet. Dessutom skänktes handlingar från IK Farmek, före detta ÖLS idrottsförening som också startade sin verksamhet under 40-talet.

1972 bildades Farmek, en rikstäckande ekonomisk förening på grundval av de olika slakteriföreningarna.

Varumärket Scan föddes, och under mitten av 90-talet påbörjades den bolagisering som skulle resultera i nuvarande Swedish Meats.

AB A Gustafsons hade som mest ett 20-tal butiker och en

Den nye landshövdingen i Örebro län, Harald Aronsson, dubbas 1971 av VD Gustaf Westerberg till riddare av Scans prinsranka.

mängd försäljare på de större orterna i landet. Man värdesatte en modern image, delvis i motsats till de befintliga lokala charkuterister som befolkade marknaden. Ett exempel på denna vilja att vara i tiden var

den specialinredda butik som man uppförde i Baronbackarnas centrum när detta invigdes i början av 1950-talet.

Samuel Lindeborg